CONSIDERAȚII ASUPRA MUZEELOR NORD-AMERICANE DE ISTORIE

Stelian POPESCU

„Revista muzeelor" * a mai publicat în 1967 și 1969 cîteva materiale privind activitatea muzeelor nord-americane. Semnatarul acestor rînduri, efectuînd o vizită de studii, informare și documentare prin muzeele de istorie nord-americane, se va limita în cadrul acestui material la unele probleme care nu au fost menționate pînă acum și sînt, poate, mai puțin cunoscute.

Vizitarea a peste 60 de muzee și instituții culturale grupate în principalele orașe americane de pe coasta estică și de nord (Washington, Philadelphia, New-York, Boston, Bufalo, Detroit, Chicago) sau cele din zona centrală și sudică (Albuquerque, Oklahoma City, New Orleans, Houston și San Juan în Puerto Rico) a avut ca rezultat stabilirea unui contact nemijlocit cu muzeologia americană de astăzi. Dacă am face o diviziune a instituțiilor muzeale și a obiectivelor vizitate, ele s-ar putea grupa astfel: muzee de istorie generală sau locală; locuri istorice (de sub administrația Serviciului Parcurilor Naționale) cu reconstituiri ale unor momente sau perioade istorice; Societăți istorice complexe, cu săli expoziționale permanente sau temporare; Case memoriale și monumente istorice; Biblioteci fie federale, fie ale diverselor state sau orașe, fie ale unor președinți americani, care cuprind de asemenea și expoziții; arhive de importanță națională sau locală; muzee de știință și tehnică; muzee universitare; muzee de artă; instituții de restaurare și conservare; instituții de artă și cultură; muzee diverse (Muzeul Atomic din Albuquerque, Muzeul Poliției din New-York, Muzeul Cowboy-lor din Oklahoma City, Muzeul Jazzului din New Orleans).

Enumerînd aceste obiective vizitate se poate observa complexitatea problemelor întîlnite, multitudinea aspectelor muncii muzeistice.

* Vezi „Revista muzeelor", nr. 2/1967, *Despre relațiile public-colecții în muzeele de artă americane* de Pascu Niculai — și nr. 6 din 1969, *Viața culturală în marile muzee americane*, de I. Antonescu.

https://biblioteca-digitala.ro

În cele ce urmează ne vom referi mai mult la acele probleme legate de formele de expunere (structura arhitecturală și forma grafică) și pregătirea cadrelor necesare muncii de muzeu.

După cum se știe, istoria S.U.A. este relativ nouă și ca atare marea majoritate a muzeelor de istorie nu conservă decît principalele momente ale istoriei nord-americane, fie pe plan național (federal) sau local cum ar fi: Războiul de independență, Războiul dintre S.U.A. și Anglia, Războiul civil, Războiul americano-spaniol etc.

În acest context se înscrie tematica muzeelor și societăților istorice vizitate. Mai menționăm interesul care se acordă unor personalități politice ca: George Washington, Thomas Jefferson, Benjamin Franklin, Abraham Lincoln sau personalități științifice ca Edison, Morse, Witney.

Cu foarte mici excepții, în toate muzeele vizitate exponatele din expoziția de bază (care provin fie de la diverși colecționari, fie din achiziții), sînt piese originale, multe din ele obiecte tridimensionale, fapt ce conferă muzeului un prestigiu deosebit și totodată determină atragerea unui număr sporit de vizitatori (anul 1970 a fost anul cu cel mai mare număr de vizitatori în muzeele americane — 15,8 milioane).

Acolo unde lipsește piesa originală se fac reconstituiri și reproduceri de exponate. Sînt destul de interesante și impresionante acele reconstituiri de forturi și fortărețe ca cele de la Baltimore (Fort Mc Henry, din timpul războiului americano-englez) sau West Virginia, (Harper's Ferry din timpul războiului civil).

De reținut este faptul că aproape în toate muzeele americane nu este prezentată și conservată istoria politică a zilelor noastre și nici nu există preocupări în acest sens.

Evoluția societății în general, și a celei americane în special, își găsește ilustrarea numai în muzeele științifice și tehnice cum ar fi: Muzeul științei și industriei din Chicago, Muzeul științei și industriei statului California din Los Angeles, Muzeul de știință și tehnologie din cadrul marelui complex muzeistic Smithsonian din Washington sau Muzeul atomic din Albuquerque (New Mexico).

De altfel, trebuie să precizăm că în S.U.A. nu există muzee de istorie politică propriu-zisă, ci în cadrul aceluiași muzeu sau societate istorică sînt prezentate galerii de artă, expoziții de modă și mobilă, jucării, instrumente muzicale, ilustrate ce apar cu prilejul unor sărbători etc. Menționăm că, potrivit concepției organizatorilor, muzeul este o istorie scrisă în obiecte. Mărcile poștale sînt transformate într-o istorie a poștei, monezile într-o istorie monetară, mașinile, trăsurile și locomotivele într-o istorie a transportului, afișele de teatru și spectacole într-o istorie a teatrului și așa mai departe.

De altfel după o definiție dată de Asociația americană a muzeelor încă din 1962: *„Cuvîntul muzeu — înseamnă și trebuie să însemne o instituție permanentă, deschisă publicului și administrată în folosul acestuia, cu scopul de a salva, conserva, studia, interpreta și mai cu seamă a organiza și expune pentru instruirea și delectarea publicului obiecte și materiale artistice, de științele naturii, istorice și tehnice. Muzeele astfel definite vor cuprinde grădini botanice, parcuri zoologice, acvarii, planetarii, societăți istorice, case și așezări istorice care corespund cerințelor exprimate mai sus"*.

Dacă ne referim la utilizarea sălilor expoziționale putem spune că în majoritatea muzeelor, în special în cele de istoria științei și tehnicii și mai puțin în cadrul celor particulare, indiferent de profil, mobilierul de muzeu creează condiții prielnice pentru examinarea exponatelor asigurînd totodată integritatea obiectelor muzeale expuse. Marea lor majoritate au asigurate toate măsurile pentru apărarea exponatelor împotriva influențelor atmosferice dăunătoare, împotriva influenței destructive a luminii și a prafului.

Este asigurat un regim normal de temperatură și umezeală atît în expoziția de bază (foarte multe au aer condiționat) cît și în depozite. În cele mai multe cazuri, mobilierul muzeului nu te distrage de la studiul exponatelor. Mobilierul de expoziție este format în general din vitrine-panouri (suprafață verticală a expoziției pentru atîrnarea exponatelor — vezi Institutul Smithsonian din Washington sau Muzeul banilor din Detroit), și suporturi cu diferite destinații, pentru prezentarea obiectelor de muzeu.

Vitrinele formează principalul tip de mobilier de muzeu, fie că sînt așezate pe picioare, fie suspendate (Muzeul memorial Theodor Roosvelt din Hyde Park, Statul New-York), fie vitrine înclinate (Muzeul Statului California) din Los Angeles.

Panourile sînt folosite mai ales pentru a grupa pe ele materiale plastice plane și în parte pentru exponatele materiale așezate în vitrinele suspendate sau pe rafturile deschise. La Muzeul științei și industriei din Chicago, unul din cele mai interesante muzee pe care le-am vizitat, sînt folosite pe scară largă pe lîngă casetele de sticlă pentru exponatele de dimensiuni mai mici și suporturi (podiumuri speciale) nu prea înalte pe care se așază exponate mari, mașini, avioane, submarine. Avînd în vedere și faptul că vizitatorul poate să-și petreacă în sălile muzeului un timp îndelungat i se asigură și condiții de odihnă precum și posibilitatea unei examinări liniștite și îndelungate a exponatelor. În fiecare sală există scaune, bănci pentru vizitatori în așa fel încît pot fi examinate comod exponatele mai interesante. De pildă, la marile galerii de artă, în centrul fiecărei săli, sînt așezate scaune și divane pentru a crea condiții în vederea examinării îndelungate a tablourilor. În unele muzee se amenajează anumite locuri de muncă pentru cei care vor să studieze, planșete care se pot trage afară (de tipul celor de bibliotecă), foarte comode pentru făcut însemnări, strapontine basculante. Încăperile care fac legătura între secțiile muzeului (platformele, scările, coridoarele) sînt folosite ca locuri de odihnă pentru vizitatori.

Referindu-ne la prezentarea unor exponate din punct de vedere al structurii arhitecturale și al graficii, am constatat în multe societăți istorice (New-York, Oklahoma) și muzee particulare o prea mare aglomerare de piese — exponatul ca atare

https://biblioteca-digitala.ro

Muzeul de artă Guggenheim din New-York.

este pur şi simplu depozitat, fără a fi scos cu ceva în evidenţă.

De asemenea în unele muzee nu este respectată nici o ordine sau cronologie, ceea ce creează dificultăţi vizitatorului mai puţin avizat.

Referitor la perfecţionarea personalului din muzee în S.U.A. s-a făcut destul de puţin. Abia de cîţiva ani în cadrul unor Universităţi din California şi Louisiana s-au format catedre speciale de muzeologie, dar aceste catedre privesc mai mult personalul din muzeele de arheologie şi etnografie.

Există însă, şi la acest lucru ne vom referi mai mult în continuare, în Statul New-York, la Coopertown, un program universitar complex de pregătire a lucrătorilor din muzee.

În septembrie 1964, Colegiul Universităţii de stat din Oneonta (New-York) în cooperare cu Asociaţia istorică a statului New-York a deschis programe universitare în Coopertown pentru pregătirea şi perfecţionarea personalului din muzeele de istorie şi formarea de specialişti în studiul culturii populare. În 1970 a fost deschis încă un curs special în vederea specializării în conservarea obiectelor istorice şi artistice.

Cele două programe (cursuri) de istorie şi de cultură populară sînt combinate şi timpul de pregătire este împărţit facultativ între ele.

Programul de conservare este independent faţă de celelalte două şi oferă şi alte posibilităţi pentru cei ce vor deveni doctori în istoria conservării obiectelor de artă.

Toate cele trei programe pun accentul însă pe creşterea şi dezvoltarea individuală a studenţilor ca practicanţi şi specialişti de muzeu.

Înfiinţată în 1899, Asociaţia istorică a Statului New-York a fost mutată în clădirile din Coopertown în 1939. Asociaţia este compusă din 3 muzee: Fenimore House, care cuprinde una din principalele colecţii de pictură şi sculptură americană, Muzeul fermierilor, un muzeu popular regional cu o expoziţie permanentă de meşteşuguri şi o colecţie de fotografii şi machete a caselor vechi din New-York şi, în sfîrşit, Muzeul Harness, o colecţie specială de trăsuri de sport. În afară de acestea, muzeele asociaţiei au şi alte sectoare adiacente in-

https://biblioteca-digitala.ro

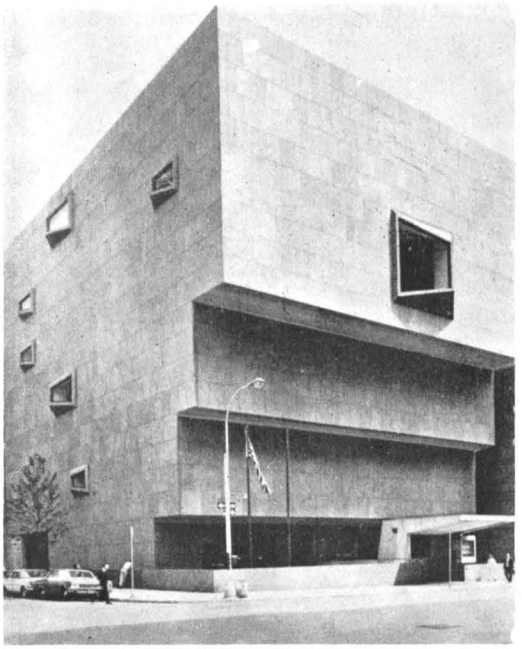

Muzeul de artă americană Whitney din New-York

cluzînd o publicaţie privind istoria New-Yorkului, un program pentru copii cuprinzînd 7 500 membri, un program de vară pentru adulţi (Seminars on American Culture) şi un program de instrucţie şi educaţie în cadrul diferitelor ateliere.

Studenţii care urmează programele universitare din Coopertown beneficiază de o bibliotecă cu volume de istorie locală, meşteşuguri, artă, teorie muzeologică, conservare şi cultură populară. În afară de bibliotecă se află aici şi o arhivă foarte bogată în colecţii de cultură populară şi colecţii de documente şi materiale muzeistice.

De asemenea, există laboratoare speciale ce oferă posibilităţi pentru lucrări foto, expoziţii de probă,

Sală expoziţională la Casa memorială Franklin D. Roosvelt din Hyde Park

ateliere de conservare şi restaurare, săli de înregistrări audio-video, laboratoare de chimie.

Admiterea la studii pentru muzeologie ca şi pentru celelalte discipline se face prin cerere scrisă. Solicitanţii trebuie să aducă la înscriere o copie după diplomă cu situaţia matricolă, caracterizare dată de conducerea instituţiei în care a funcţionat privind aptitudinile solicitantului, scrisori de recomandare din partea a 2 profesori care cunosc bine psihologia candidatului.

Se cere de asemenea un referat de 1 000 cuvinte cu biografia solicitantului, argumente doveditoare privind interesul pentru programul solicitat, un interviu cu un membru al Comitetului de conducere din Colegiu. (De altfel se dau probe speciale de test în timpul acestor interviuri).

Examinarea se face în luna iunie a fiecărui an, după ce studenţii depun o cerere pentru examinare nu mai tîrziu de 1 februarie următor. Toţi candidaţii la doctorantură dau înainte de examenul final un examen preliminar minuţios. Fiecare program la ,,Coopertown Graduate Programs'' poate avea cerinţe suplimentare privind calităţile şi performanţele fiecărui student în domeniul său profesional. Durata întregului program este de 4 ani, iar pentru doctoranzi de 6 ani.

Dăm în continuare cîteva titluri ale temelor care alcătuiesc cursul fiecărui program în parte:

— Cursul programului de cultură populară americană cuprinde: Probleme ale tradiţiei orale americane, Viaţa populară în America, Cultura populară şi tehnologia, Cultura populară, Pictura şi sculptura populară americană. Programul de pregătire a lucrătorilor din muzeele de istorie include teme ca: O trecere în revistă a arhitecturii şi mobilei americane, Seminarii în istoria americană pînă la 1799, Seminarii în problemele secolului al XIX-lea, Cercetări istorice, Probleme ale istoriei muzeelor, Prezentarea vizuală a istoriei etc. În cadrul acestor ultime două cursuri (ce cuprind 3 semestre), pe lîngă un istoric al muzeologiei în genere, se fac studii despre variate tipuri de expoziţii, activitatea de propagandă a muzeelor, rolul muzeografului în munca cu publicul, studii, schiţe şi planuri de culoare, lumină, sisteme audiovizuale. Cum menţionam, toţi studenţii fac practica în laboratoare speciale.

De asemenea, există teme speciale referitoare la munca de organizare şi administrare a muzeelor de istorie (societăţi istorice).

Programul de conservare al obiectelor artistice şi istorice include teme ca: Tehnologia şi structura meşteşugurilor, Metode şi tehnici în examinarea obiectelor, Introducere în principiile conservării, Aplicarea ştiinţei în conservare, Responsabilităţile conservatorului etc.

Sînt doar cîteva din temele acestor trei programe ce le-am găsit mai interesante. Evident toţi studenţii care urmează aceste programe sînt obligaţi la o taxă de aproape 500 dolari pe semestru. Costul integral al unui an universitar în această universitate poate ajunge pînă la 4 500 dolari, ca de altfel în toate instituţiile de învăţămînt superior nord-americane.

https://biblioteca-digitala.ro